Štev. 40. V Ljubljani, 2. oktobra 1908. XLVIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati **franko.**

Učiteljski Tovariš izhaja **vsak petek popoldne.** Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za **oznanila** je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po **20 h** za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine **6 K.**

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Narodnonapredno učiteljstvo in klerikalizem.

Poročal na zborovanju delegacije Fran Silvester.

Dragi tovariši sotrpini!

V sporazumu z vodstvom „Zaveze“ sem sklenil referirati na današnji skupščini, in sicer sem izbral temo „Narodnonapredno učiteljstvo in klerikalizem“. Pripominjam takoj, da ne podam nikake učenjaške razprave, ker hočem naslikati le v obliki tajniškega poročila novi kurz, ki je zavladal v zadnjih letih in mesecih po slovenskih pokrajinah proti ogromni večini vzgojevalcev naroda, proti slovenskemu naprednemu učiteljstvu.

Oziral se bom v prvi vrsti na Kranjsko, ker ta najbolj slovenska dežela prekaša v sramotenju poštenega, delavnega učiteljstva barbarski narod najvišje potence.

Kar se tiče našega šolskega delovanja, so gospodje duhovniki z nami še semtertja zadovoljni. Imeli bi sicer radi, da se število učnih ur skrajša vsaj za četrtino in da se odloči verouku ter drugim duhovnim vajam večje število obligatnih ur na škodo posvetnih predmetov — a s takimi zahtevami stopajo za sedaj na dan še s precejšnjo ponižnostjo, ker ne morejo prezreti, a la dekan Koblar, uspehov našega trudapolnega dela, ker se boje upora pametnih ljudi lastne stranke in ker povzroča že današnje število ur verouka mnogim duhovnim gospodom strašne težkoče, posebno za kakih bližajočih se volitev.

Bolj kot šolsko, vpliva na klerikalce izvenšolsko delo naprednega učiteljstva. Sicer govore venomer, da smo brez vpliva in brez moči, a prevzame jih neznanski strah, kadar ustanovi v kaki vasi za napredek ljudstva vnet učitelj izobraževalno društvo brez katoliškega pridevka. In kako lažejo in kako obrekujejo, ve pač vsak, ki je poizkusil v političkem boju toli hvalisano lemenatarsko izobrazbo.

Zato mi ne gre v glavo, da je mogel na škofjeloškem shodu previdni, doslej tudi od nasprotnikov priznani politik dr. Krek izreči zbrani mladini: „Delajte tako, kot so delali naši kaplani“, zakaj upam si izjaviti, da je bilo in je še danes delovanje marsikaterega posvečenega gospoda v sramoto našemu narodu, nepošteno in nekrščansko.

Žalostno, da uživa pogubonosno delo obilne blagoslove vladajočih faktorjev, ki pridejo mnogokrat navzkriž z državnimi osnovnimi zakoni. Naj navedem slučaj.

Ko je jel izhajati „Notranjec“, glasilo agrarcev, sem se potrudil tudi jaz, da list kolikormožno razširim med ljudstvo. Klerikalcem seveda to ni bilo prav, ker bi utegnili ljudje po dobrem časopisju polagoma v vsi nagoti spoznati naše nasprotnike. Naznanili so me državnemu pravdništvu, češ, da pobiram naročnino, a nimam za prenumeriranje postavnega dovoljenja. — Ko sem srečno ušel pretečemu sodnijskemu kaznovanju, sem hitro napravil prošnjo na okrajno glavarstvo, ki pa mi je odreklo pravico, in sicer z ozirom na stan. Vdal sem se v božjo voljo, nato pa pregovoril črnovrškega kaplana, ki je tudi vložil prošnjo za nabiranje naročnikov na razne klerikalne liste. In zgodilo se je, česar niti sam ni pričakoval: v štirinajstih dneh je prejel ugodno rešeno prošnjo. Meni se je prenumeriranje zabranilo z ozirom na stan, duhovniku ne. Človeka mora razburiti tako postopanje do skrajnosti. Mogoči sta dve stvari: a) ali so postave za duhovnike čisto druge kot za navadne zemljane, b) ali pa se je politiška oblast postavila na stališče, da je učiteljski stan vzvišen nad vsemi stanovi, da torej prekaša po časti in veljavi celo duhovnike. Ako je zadnje resnično, nimamo mnogo ugovarjati, seveda ako bodo vpoštevala glavarstva vsepovsod vzvišenost našega stanu. Drugo vprašanje pa je, ako so zadovoljni s pristransko delitvijo pravic imetelji raznega časopisja.

Delaven vzgojevalec ustanovi v svojem delokrogu izobraževalno društvo. Ljudstvo je veselo, ko vidi, kako lepo nastopajo v petju in igrah domače moči. A duhovniku je hudo pri srcu, boji se za svoje ovčice. Svari na prižnici in v izpovednici pred volki v ovčjih oblačilih, napravi misijon in bogve še kaj. — Ustanovilo ali pa vsaj oživelo in okrepilo se je katoliško izobraževalno društvo. — A tudi naprednjaki ne mirujejo. Krepko in z uspehom nastopajo za blagor ljudstva pod vodstvom svojega dobrega učitelja. Sledeč svotopisemskemu izreku: „Udaril bom pastirja, in razkropile se bodo ovce“, nameri dušni pastir bombe proti neposlušnemu učitelju. Upoštevajoč Kristusov izrek o ljubezni, odvzame v svoji maščevalnosti brezvercu cerkveni stol, kar pomeni spoditi učitelja iz cerkve, nato pa denuncira na višjo šolsko oblast, da ne hodi k božji službi. V katoliškem društvu hujska člane in po njih šolsko mladino proti učitelju-brezvercu. Še tako dobro kvalifikovan vzgojevalec je v par tednih v očeh mnogih občanov največji bedak, ki nič ne zna, nič ne uči in ne nauči, ki pohujšuje mladino in oznanja v šoli in izven nje najmanj Lutrovo krivo vero. Župnik pošlje mežnarja, Marijine sinove in hčere po občini, da nabirajo podpise za prestavo. Kaplan sestavi krajnemu šolskemu svetu razne lažnjive izjave kaznovanih otrok. Pritožba se izroči klerikalnemu advokatu in po njem okrajnamu šolskemu svetu, ako ima klerikalno večino, sicer pa kar direktno deželnemu šolskemu svetu, kjer upajo doseči duhovni gospodi s svojimi pritožbami sigurnejše uspehe.

Pride okrajni šolski nadzornik, da zasliši priče — šolske otroke. Vsa vas leti skupaj. Na slednjo nezanesljivo otroško besedo se polaga važnost! Zapisnik obravnave obsega stvari, zaradi katerih mora v sredi nehati nedolžni vladni referent. Zastopniki vere ljubezni do sovražnikov globoko obžalujejo, da ne morejo sežgati numeriranih kosti na grmadi, predlagajo pa, sledeč krščanskim naukom o usmiljenosti, da se vržejo kosti na cesto, kjer naj jih pogoltnejo lačni psi. — Nekaterim visokim gospodom pa se vendar ne zdi prav, da bi že sedaj učili po naših šolah sami mežnarji in dacarji, zato sklenejo milostnim potom, da se kazensko prestavi pohujševalca mladine na kako zapuščeno učiteljsko mesto.

Kadar je potlačiti naprednega učitelja, se združi vse, prav vse, kaplani in Slomškarija, županstva in državni poslanci. Naj kratko navedem sledeči slučaj, ki sem ga doživel sam.

V Črnem vrhu uživajo nekateri otroci Lamb in Schwarzenbergove ustanove. Človek potrpi, dokler more, a dve učenki sta bili predlansko leto tako neredni, da sta morali dobiti slabe rede ter sta zaraditega izgubili ustanovo. Očeta sta seveda čutila, da se jima je zgodila krivica in pritožila sta se na višjo šolsko oblast, češ, da postopam pri klasifikaciji pristransko in krivično. Tožil sem ju, a onadva sta nastopila dokaz resnice, ki se jima ni in se nikdar tudi ne bi mogel posrečiti, čeprav sta fungirala kot glavni priči kaplan in klerikalna učiteljica, izdajala nemoteno uradne pogovore ter sem moral poslati sodniji v prilog tožencev razrednice in kataloge. V dokaz, da postopam pri klasifikaciji pristransko in krivično, so poklicali pred sodišče kot priče tudi šolske otroke. Eden je izjavil, da sem ga nagovarjal, kako naj priča, zaradi česar je uvedlo državno pravdništvo proti meni predpreiskavo zaradi hudodelstva napeljavanja h krivemu pričevanju. Fant, notoričen lažnik, je pozneje sam izjavil proti součencu, da se je tako nalagal pred sodiščem, da bo moral samo zaradi njegovih izpovedb iz Črnega vrha, vendar je čutil državni poslanec Jožef Gostinčar potrebo, poslati 14 dni kasneje državnemu pravdništvu v Ljubljani sledečo denuncijacijo:

C. kr. državnemu pravdništvu
v Ljubljani.

Iz svojega volilnega okraja sem zvedel, da vlada na Črnem vrhu veliko pohujšanje med ljudstvom zaradi nastopanja tamošnjega nadučitelja Franca Silvestra, o katerem se govori, da je v neki sodni pravdi nagovarjal svojega učenca, naj pri sodišču v njegov prilog po krivem priča. Ravnotako je baje več učencev nagovarjal, naj v neki disciplinarni preiskavi proti njemu po krivem pričajo. Poizvedoval sem v tej zadevi in dobil na vpogled zapisnik predsedništva krajnega šolskega sveta v Črnem vrhu, katerega prepis zraven prilagam. Mislim, da ni treba k temu zapisniku nikake daljne razlage in prosim, da se takemu počenjanju napravi konec s tem, da se zoper navedenega nadučitelja Franca Silvestra uvede kazensko postopanje. Izvirnik priloženega prepisa sem seveda vrnil gorinavedeni oblasti, ki ga ima sedaj v rokah.

Ljubljana, 28. decembra 1907.

Jos. Gostinčar,
drž. poslanec.

Sodišča zahtevajo za vsakega, kogar preganja državno pravdništvo, tudi nekaka nravnostna izpričevala, ki jih izdajajo županstva. Ta izpričevala se napravljajo navadno kolikormožno ugodna za obtožence. Tudi c. kr. deželna sodnija v Ljubljani je zahtevala tako listino od črnovrškega klerikalnega županstva, in gotovo je zanimivo, kako je poročal o moji osebi občinski urad, ki sem mu že javno s podpisom očital, da podaja nesrečne uradne izjave. Nravstveno izpričevalo slove tako-le:

Visoka c. kr. deželna sodnija
v Ljubljani.

Na tamošnji dopis z dne 22. februarja 1908, št. V 1253/7, se poroča, da službuje g. nadučitelj Fran Silvester pri nas že od l. 1903 meseca septembra naprej. Tekom tega časa se pri ljudstvu ni spravil nič kaj na dober glas. Zlasti se mu očita prepirljivot in malo resnicoljubnosti. Od krajnega šolskega sveta se je semkaj poročalo, da je baje več dečkov pri navedenem uradu izpovedalo, da jih je nagovarjal kako naj v neki disciplinarni preiskavi zunaj pričajo. Izražal se je tudi že jako prezirljivo in zaničljivo o prisegi pri sodišču. Sploh je njegov nastop tak, da je ljudstvo z okoli 400 podpisi napravilo pri pristojni oblasti prošnjo, da se ga od nas prestavi. Več natančnejših podatkov poizve visoka c. kr. deželna sodnija od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Logatcu.

Županstvo v Črnem vrhu, 16. februarja 1908.

Franc Žigon,
obč. svetovalec.

Famozno nravstveno izpričevalo, ki je imelo bržkone namen podkrepiti neresnične izpovedbe učenca, nastopajočega kot edina priča proti moji osebi — se seveda ni moglo smatrati resnim, in tudi prečastiti Jožef Gostinčar se je s svojo denuncijacijo neskončno blamiral.

Naj navedem še dva slučaja krivičnega postopanja iz lastnega stanovskega trpljenja.

Ko sem prišel pred štirimi leti v Črni vrh, sem prejel med drugim tudi velik, a precej zanemarjen šolski vrt. Potrudil sem se, da bi ga polagoma kolikormožno uredil ter sem porabil v ta namen okrog 100 K. Menil sem, da mi jih povrne krajni šolski svet. Ker se pa niso uresničila moja pričakovanja in sem moral plačati stroške iz svojega siromašnega žepa, se nisem več brigal za zemljišče, ki je postalo zaraditega popolni pašnik. Deželni šolski svet je nato pred par leti zahteval, da se uredi šolski vrt, in bil sem pripravljen sprejeti ga v oskrbo pod navadnimi pogoji. Pisal sem na krajni, pisal na okrajni šolski svet, a vzlic ukazu deželnega šolskega sveta nisem mogel doseči, da bi se mi izročilo zemljišče v oskrbo. Krajni šolski svet se za ukaze višje šolske oblasti sploh ni brigal, sejal je deteljo, ter prodajal košnjo na dražbi, del šolskega vrta pa je oddal že dve leti zaporedoma brez zakonitega dovoljenja v najem klerikalnim staršem klerikalne učiteljice. Pomagala ni nobena pritožba!

Ravno tako smolo sem imel s šolskim stanovanjem. Ko sem došel v Črni vrh, mi je izročil predsednik v pritličju 2 sobi po 23 m², kabinet 8 m², sobo v podstrešju za deklo in druge pritikline. V prvem nadstropju je imela mali kabinet druga učna oseba. Ker ni bilo sobe za učila, sem v ta namen odločil meni lastno sobo v podstrešju.

Ko je prišla sedanja učiteljica s svojimi starši v Črni vrh in niso mogli tako naglo dobiti primernega stanovanja, sem jim na prošnjo prijateljev dal svojevoljno na razpolago vse prostore razen ene sobe, ki sem jo obdržal zase. Ko sem se pozneje poročil, sem rabil umevno večje število sob in odpovedal sem stanovanje. Nehvaležni ljudje so se zatekli za pomoč h krajnemu šolskemu svetu, ki mi seveda ni bil naklonjen. Ta je odločil, da dobim — eno sobo v pritličju 23 m² s kabinetom 8 m² ter kabinet 8 m² v prvem nadstropju s pritiklinami. Rekli so hudomušno: „Zakon pravi, da mora imeti šolski voditelj dve sobi, mi vam damo celo tri!“ Učiteljici so naklonili najlepšo 23 m² obsegajočo izbo, ki sem jo imel dotedaj jaz, pred mano pa prednik. Na ta način sem izgubil dve sobi.

Pritožil sem se na okrajni šolski svet, ki je pa pritrdil z učiteljskimi zastopniki vred — krajnemu šolskemu svetu. Obrnil sem se nato na deželni šolski svet, a ta že študira devet mesecev, kako bi rešil pritožbo vobčo zadovoljnost. Med tem časom sem imel pravzaprav le eno samo sobo. Ko mi je pred kratkim umrla hčerka, sem jo moral položiti na mrtvaški oder v takozvano šolsko pisarno, ako je nisem hotel poslati v — mrtvašnico.

Zasramovanje in zapostavljanje naprednega učiteljstva traja že več let. Zlasti pa se vrste grožnje in napadi zadnje mesece. Klerikalni časopisi vseh slovenskih dežela tekmujejo v tem oziru. Na Stajerskem jim je med drugimi posebno v želodcu velepožrtvovalni tovariš Pesek. V Istri je bil prav obskurno od „nadležnih tujcev“ napaden tovariš Bunc, ki je žrtvoval vsa svoja najboljša leta mladini in domovini. Ker ni možno kar tako numerirati učiteljskih kosti, je začela preštevati po „Slovencu neka trsja glava s posebno slastjo — Bunčeve kocine. Tako ravnanje se seveda popolnoma strinja s svetopisemskimi besedami „Spoštuj starost!“ ter dela vsekakor veliko čast organizatorju katoliške mladine. Gotovim gospodom v uredništvih klerikalnih listov se je namreč docela zmešala glava. Treba bo, da jih posadi istrsko učiteljstvo zopet v šolsko klop ter jih nauči s pomočjo zavednega istrskega ljudstva manire. Na Goriškem je nekoliko boljše, vendar se prikazujejo že tudi v tej lepi deželi prvi znaki učiteljske gonje.

A na Kranjskem?! Čitajte „Slovenca“, „Domoljuba“, Našo Moč“! Kolikor številk toliko neutemeljenih napadov na napredno učiteljstvo. Tovariš Fabinc se je boril za slovenski značaj Jesenic. V zahvalo ga je slovenska večina soglasno na ljubo Nemcem in Nemškutarjem službeno prestavila v hribe na Dolenjsko. — Tovariš Šemrl v Lescah je bil od nekega klerikalnega študenta ostudno napaden v posebnem članku katoliškega lista, ker ni molil pred in po šolskem pouku Očenaša, ampak neko drugo molitvico, kar je popolnoma postavno, a za klerikalnega dijaka — ki mu Očenaš na Dunaju bržkone ni tako pri srcu — seveda nekaj neumljivega. — In tovariš Žirovnik, v poštenem delu za ljudstvo osiveli mož, ni li on večna tarča raznih mlečozobih obrekovalcev?

Pa kaj bi našteval, saj ga ni menda med naprednim učiteljstvom, ki bi ne bil na ta ali oni način več ali manj napaden od klerikalcev. Izjemo dela le mala peščica od duhovščine oboževanih značajnih vzgojevalcev, zbranih v takozvani „Slomškovi zvezi“.

Seveda so omenjeni gospodje kolegi v veliki meri spoštovani od ljudi, ki jih izrabljajo. — Moj prijatelj dr. Evgen Lampe se je sam izrazil pri neki priliki nekako tako-le: „Naše učitelje bodemo vsestrankso podpirali, liberalne pa odrivali“. Ako si upa javno tako izpovedati član deželnega odbora in deželnega šolskega sveta, mora biti pač enkrat že tudi c. kr. deželna vlada prepričana, zakaj gre klerikalcem pri raznih tožbah in pritožbah.

Posebna vrsta nekakega protežiranja se je pojavila v postavljanju takozvanih ekstra statum nadučiteljev. Slomškar Štrukelj, ki nadomestuje poslanca Jakliča, je bil namreč imenovan brez vsakega križevega pota — definitivnimi nadučiteljem. Tudi v Ljubljani je bilo razpisano Gabrškovo mesto v stalno nameščenje. Dolžnost višje šolske oblasti bi vsekakor bila, da bi bili tudi drugi izvrstno kvalifikovani šolski voditelji v Logatcu, v Postojni, v Zagorju ob Savi — deležni ekstra statusa, čeprav so dotični tovariši naprednega mišljenja. — Kolegi naj vlože prošnje, in videli bomo, če je še kje na šolskem svetu košček pravice. Pri nas na Kranjskem je vse mogoče, a krivica, ki bi se zgodila šolskim nadučiteljem v Logatcu, v Postojni in v Zagorju z neugodno rešitvijo prejimenovane prošnje — bi spadala pred kriminal.

Seveda je izdajanje uradnih tajnosti v očeh dr. Lampeta in morda tudi v očeh kakega drugega gospoda nekaj povsem pravilnega in v popolnem soglasju z ministrsko odredbo z dne 17. oktobra 1874, štev. 623, ki se glasi:

„Ker se je opetovano zgodilo, da so se uradni dogodki v okrajnih in deželnih šolskih svetih svojevoljno objavili, opozarjam deželne šolske svete na to, da oni, kakor tudi okrajni šolski sveti oskrbujejo vladna opravila in da je tedaj vsak ud teh oblastev brez razločka, če je bil dotičnik imenovan ali na drug način pozvan v šolski svet, dolžan varovati uradno tajnost. Ta dolžnost je nedvomno utemeljena v §§ 1. in 10. zakona z dne 25. maja 1868. leta, drž. zak. št. 48, in v določilih šolskih nadzornih zakonov, po katerih so se deželni šolski sveti osnovali kot državna oblastva; ta dolžnost izvira vrhutega iz stvari same, ker je varovanje uradne tajnosti samoumevni pogoj za ono, javnih in zasebnih koristi se tikajoče dejanje, katero je deželnim in okrajnim šolskim oblastvom po zakonih odkazano. Nadalje ukazujem, da je „določilo članov deželnih šolskih svetov varovati uradno tajnost“ ondot, kjer se to še ni zgodilo, izrečno sprejeti v poslovni red vsakega deželnega šolskega sveta. Naposled pozivam c. kr. deželna šolska oblastva, da v smislu tega razpisa uradno zamoljčljivost tudi vsem udom okrajnih šolskih svetov kot njih dolžnost strogo naroče“.

Tako ukaz v teoriji. Kako se ga pa izvaja v praksi, ve vsak, kdor čita „Slovenca“ in „Domoljuba“. Da zbuja ta praksa največje pohujševanje med ljudstvom, naj dokazuje slučaj, zaradi katerega sem bil postavljen v zadnjih mesecih po zavitem poročilu katoliških listov na — sramotni oder. Bilo je tako-le:

Nekega dne sem zvedel, da so se nespodobno vedli nekateri učenci in učenke črnovrške šole. V sporazumu s katehetom sem preiskal posamezne slučaje kolikor mogoče natančno, vendar delikatno, v kolikor se morejo obravnavati delikatno gnusne stvari. Vsa preiskava me je prepričala, da je razširjena med mojimi šolskimi otroci nevarna otroška bolezen-onanija. Učence sem izpraševal posamezno in vsakega očetovsko posvaril. Krajna učiteljska konferenca je dala prizadetim staršem diskretna navodila. — Slepa ljubezen nekaterih roditeljev mi je prekrižala račune. Ko je par mater zvedelo od svojih otrok o čem sem preiskaval, terorizirale so jih najprej doma, potem pa so se hitele pritoževat k predsedniku krajnega šolskega sveta. V pričo staršev in prizadetih otrok je zasliševal predsednik posamezne slučaje. Starši so prisegali, da so njih otroci nedolžni in naučeni učenci so drug za drugim utajevali vsa, meni zaupno odkrita gnusna dejanja. „Rekel sem učitelju, da sem to in to napravil, a le zato, ker me je o tem vprašal in ker sem se bal orožnikov“, tako so izpovedovali drug za drugim ter pripovedovali kot od mene stavljena vprašanja besede, ki jih pri preiskavi nisem niti najmanj omenil.

In kaj je nastalo iz preiskave, ki je imela najčlovekljubnejši in najplemenitejši namen!? Politiški sovražniki so vso stvar izrabili na najpodlejši način; hoteč tako izsiliti, da se me že vendar enkrat prestavi iz Črnega vrha. Razširjale so se o pogovorih z otroki po občini in izven nje najnesramnejše stvari, tako so n. pr. klerikalni agitatorji celo zahrbtno namigavali, češ, da sem pripovedoval učencem, kako občujem spolno s svojo ženo.

Kar se tiče zavijanja in obrekovanja smo v Črnem vrhu pač na vrhuncu. O tem bi vedelo zlasti marsikaj odkriti idrijsko sodišče. Povedati pa moram in gotovo mi pritrdi tudi moj prednik, da črnovrška šola pravzaprav ni šola, ampak nekak poboljševalni zavod z dvema razredoma in s 316 šoloobiskujočimi otroki. Starši mnogokrat ne pazijo, kaj govore vpričo otrok, in številni gostovi, ki imajo mnogo dece, a le eno sobo, niso dovolj pazljivi pri spolnem občevanju. — Poleg tega se je pa dogodil v Črnem vrhu par mesecev pred preiskavo slučaj, ki je napravil v občini veliko pohujševanje in je brez dvoma kolosalno vplival na pokvarjenost otroških duš.

22 letni Marijin sin je bil obdolžen, da je onečastil desetletno učenko. Orožniki so ga gnali v zapor. „Kaj je naredil?“ „Zakaj ga ženejo?“ Kdo naj našteje vsa vprašanja radovedne mladine, kdo naj napiše vse pogovore in odgovore neprevidnih odraslih!? — Zdravniki so konštatirali, da sta fant in dekle še „nedolžna“ — in ustavljena je bila preiskava. Ustavljeno pa ni bilo pohujšanje, ki se je razširilo po vsi občini. Deklico sem začasno izključil, a šolski otroci posebno v višjih oddelkih so bili natančno poučeni o podrobnostih.

V preiskavi proti moji osebi pa so bile merodajne izpovedi otrok, ki sem jih notabene sam preganjal zaradi gnusnih dejanj.

„Slovenec“ je poročal o preiskavi že trikrat, med drugim je pisal, da je moral vladni referent nehati v sredi, take strašne stvari da je obsegala preiskava. Seveda ni povedal jezuitski zavijač, kdo je prizadeti gnusneš. Ljudje, ki čitajo le „Slovenca“ in „Domoljuba“ mislijo še danes, da sem uganjal svinjarije z otroki ali kako drugače, v resnici pa sem s preiskavo vršil le svojo dolžnost in če bi v svoji vprašanjih tudi rabil besedo, neprimerno otroškemu obzorju, kar pa odločno zanikam, sem imel pri tem najboljši namen, dvigniti otroško dušo iz blata duševno in telesno, in gotovo nisem zaslužil, da se me zato degradira, kazensko prestavi in poleg tega protipostavno izroči javnemu zasmehovanju ter se me pravzaprav zapodi na cesto kot steklega psa.

Dr. Evgenu Lampetu se menda ne vidijo nevarni taki eksperimenti učiteljskega preganjanja. — Tudi meni ne zleze tako hitro srce v hlače, a verjemite mi, tovariši, če sem jaz dr. Evgen Lampe, stolni vikarij, urednik „Slovenca“, član deželnega šolskega sveta itd. v Ljubljani, bi se neprestano bal, da me poseti v deželnoodborniški pisarnici lepega dne reven, izstradan, krivično preganjan učitelj ter napravi nad mojimi numeriranimi kostmi korenito-radikalno disciplinarno preiskavo.

Imamo sploh velik križ pri tolmačenju raznih paragrafov. Novi šolski in učni red nam zagotavlja sicer isto varstvo kot državnim uradnikom, a zdi se, da obstoja dotični paragraf le bolj na papirju. Kdor se vmešava z najmanjšo besedo o orožniški delokrog, vsakemu je prav hitro za hrbtom državno pravdništvo. Pri nas je vtikanje v uradno poslovanje učiteljstva vsakdanja reč. Vsak katoliški fant se čuti že poklicanega kritikovati na ta ali oni način metodo vzgojevalnega dela učiteljevega, in sicer neovirano in brez kazni.

In način disciplinarnih preiskav?! Od staršev in duhovnikov preparirani otroci se zaslišujejo kot priče proti učitelju, navadno v občinski pisarnici in ob vzgojevalčevi nenavzočnosti. Zaslišujejo se starši — učiteljevi sovražniki — brez prisege, a vendar se polaga njihovim izpovedim odločujoči pomen. Preiskavo vodi c. kr. okrajni šolski nadzornik, nadarjen mož in v svoji stroki popolnoma na mestu, a juristično neizobražena oseba.

Kako drugače pred sodiščem? Otroške izpovedi se vpoštevajo z največjo rezervo, ravnotako izjave odraslih oseb, ki žive s tožencem v sovraštvu. Zaslišuje se pod prisego, in preiskavo vodi jurist. In vendar gre pred sodiščem časih le za kazen desetih kron, pred okrajnim šolskim nadzornikom pa se večkrat uniči zaradi površne preiskave in nezanesljivih prič eksistenca učitelja in njegove številne rodovine!

V ustroju našega šolstva bo treba pač korenitih izprememb. Veliko nalogo bo morala izvršiti v tem oziru „Zveza slovanskega avstrijskega učiteljstva“. Predvsem bo skrbeti, da se urede učiteljske plače enotno po vseh avstrijskih deželah. Kjer ni pokritja, priskoči naj država na pomoč. Da bi razni Lampeti kovali posebne postave za svoje ljubljenčke, da bi se iz politiških vzrokov kazensko prestavljalo in da bi gotovi gospodje kakega šolskega sveta smeli brez kazni izdajati uradne tajnosti, to kratkomalo ne pojde, ako bo stalo na straži 25,000 krepko združenih zavednih učiteljev. In ti učitelji se bodo gotovo v stanovskih in verskokulturnih vprašanjih družili od časa do časa s tovariši drugih narodnosti. Naša armada bo štela potem nad 50.000 mož.

Dr. Lampe ima posebno veselje razburjati ljudstvo na javnih shodih, in kot strog inkvizitor nastopa pri disciplinarnih pregreških, kadar je interesiran kak napreden učitelj. Tudi zanj pride lahko dan plačila, morda še prej, kot si domišljuje. Kako bo n. pr. pri srcu gospodu doktorju, ako reče nekega dne 50.000 naprednih vzgojevalcev: Sovražnik naprednega učiteljstva naj se odstrani iz deželnega šolskega sveta!

Dragi tovariši! Vi in jaz in vsi skupaj smo pripravljeni dati slednji čas življenje za cesarja in domovino. To je naša dolžnost in in tudi naše veselje in ponos. — A, pomnimo še nekaj! Nad nami se zbirajo črni oblaki, ki čakajo, da spejmejo v svoje okrilje šolo in učiteljstvo. Armada peddesettisočerih bodi pripravljena, da žrtvuješ vsak čas — v zvezi z naprednimi elementi, predvsem z organiziranim delavstvom — če bo treba, tudi svojo srčno kri za največja svoja ideala za svobodno šolo in za svobodno učiteljstvo!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Naši dnevi na vseslovanskem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

Banket.

Kakor je bilo slovesno in v velikem okviru zasnovano glavno zborovanje tega velepomembnega učiteljskega shoda, tako je bil tudi banket na prostornem Žofinskem vrtu. Udeležnikov je bilo nekaj nad 600 in to samo oficialnih delegatov od vseh strani slovanskega učiteljstva.

Vrsto napitnic je otvoril predsednik „Zveze avstr. slov. učit. društev“ Josip Černy, ki je napil v vznešenih besedah češkoslovanski vzajemnosti, poudarjajoč, da je ravno učiteljstvo oni faktor, ki hoče praktičnim potom uresničiti pojem slovanske vzajemnosti. Bogdan Skála je napil protektorju tega shoda, mestu Pragi, omenjevaje, da je velepomemben tak protektor, ker ima ravno Praga tako zgodovino in tako žilavost, zakaj tako žilavost naj pokaže tudi danes tu zbrano učiteljstvo. — Prof. M. Madêra je napil v vseh slovanskih jezikih, da je prvi in glavni pogoj pravi slovanski vzajemnosti temeljito medsebojno spoznavanje, ki se pa more le tedaj oživotariti, ako vse slovansko učiteljstvo osebno spozna, zato naj se napravljajo taki shodi vselej v kaki drugi deželi. Urednik J. Sokol je napil onemu učiteljstvu, ki deluje tako požrtvovalno na obmejnih, nemškemu navalu izpostavljenih šolah. Poljak Javorski je napil češkemu narodu kot prvoborilcu slovanskih narodov, a Jovo Jovanović, znani prvoborilec slovanske vzajemnosti med Srbi, slovanski mladini, faktorju, ki ga moramo vzgojiti v prave narodne zastopnike. (Govor je zbudil frenetičen aplavz.) Slovenec Rapè je napil učiteljski organizaciji, ob kateri se morajo razbiti vsi neprijateljski valovi, naj potem prihajajo od kateresibodi strani. Hrvaški delegat Jos. Klobučar je napival zlati Pragi kot predstaviteljici slovanske silnosti in kreposti, maloruski delegat Bronski je nazdravil bratski vzajemnosti s Poljaki in Rusi, slovenski delegat D. Přibil — v prekrasni češčini — negovanju slovanskih jezikov po takozvanih učiteljskih počitniških vseučiliških kurzih, kar je pravi predpogoj pravemu medsebojnemu spoznavanju; Rus Sazinski slovanski ideji in pravemu skupnemu delovanju Poljakov in Rusinov.

Banket se je izvršil nekako ob 3. uri popoldne, nakar so se pričela posamezna zborovanja v treh sekcijah.

Podrobneje poročilo v teh zborovanjih moramo pač opustiti za sedaj, zakaj na ta poročila pridemo itak še, nekatera poročila priobčimo skoro doslovno v „Popotniku“, a o ostalih priobčimo prilično obširneje izvadke v „Učit. Tov.“ Poudarjati pa moramo, da smo ravno na teh shodih dobili šele pravi vtisk o živahnosti, o zanimanju in o hrepenenju po obširneji izobrazbi češkega učiteljstva. Javno moramo pa tudi priznati, da se je i slovensko učiteljstvo polnoštevilno udeleževalo teh sekcijskih zborovanj, in upamo, da bo obrodil ravno ta izlet med češke brate med slovenskim učiteljstvom stoteri sad, zakaj dvainsedemdeset slovenskih propagatorjev bo menda precej zrevolucijoniralo že itak po globočji izobrazbi hrepeneče slovensko učiteljstvo, da se bo še intenzivneje poprijelo dela za lastno izobrazbo, ki je obenem glavni temelj boljši narodni izobrazbi — ker smo po mnenju nekaterih napolizobražencev še vse preveč — naduti!

V prvi sekciji, ki je zborovala v veliki dvorani „Žofina“, se je obravnavala tema:

Národnost a její význam vé vychově. (Narodnost in njen pomen v vzgoji.) Glavni referent je bil Jos. Havlik, predsednik „Moravske učiteljske zveze“. To je bilo glavno poročilo, a kot subreferati so izpolnjevali to glavno poročilo sledeči:

a) Biologické motivy narodni vychovy. Ref. Jos. Ulehla in Jos. Zeman.

b) Psychologicke motivy narodni vychovy. Ref. Fr. Merta.

c) Sociologycke motivy narodni vychovy. Ref. Jos. Kožišek in Lad. Horák.

d) Vzajemnost, příbuznost*) a odličnost**) — prace a boj narodnostni. Ref. Em. Havelka.

*) Sličnost, sorodnost.
**) Različnost.

Dalje v prilogi.

V drugi sekciji je bilo glavno poročilo: „Narodni vychova ve školstvi.“ Referent Fr. V. Moravec, mešč. učitelj v Pragi.

a) Referati: Jednotny duch ve školstvi. Ref. Fr. V. Moravec.

b) Vliv naroda na školstvi. Ref. Jos. Smrtka.

c) Svobodné školstvi a sprava škol. Ref. K. V. Tuček.

d) Uprava učebnych osnov a prědmětů. Ref. Jos. Pešek.

e) Vynčovani předmetum:

1. Jazyk vynčovaci. Ref. J. Müller in Jar. Petr.
2. Dejepis. Ref. L. Horak.
3. Přiodopis, zemepis, mathematika. Ref Ad. Obst.
4. Kresleni. (Risanje.) Ref. Jos. Sova.
5. Zpev a hudba. Ref. K. Pospišil.
6. Telocvik. (Telovadba.) Ref. V. Švacha in V. Braun.

V tretji sekciji je bilo glavno poročilo: „Narodni vychova mimoškolska (izvenšolska). Referent Simon Němec, starosta „Sležke učit. zveze“.

Subreferati:

a) Vychova v rodiné pro společnost a společnost pro samovychovu. Referentinja A. Gebauerova.

b) Vedecke a umelecke pusobeni vychovne. Ref. Kaz. Talpa.

c) Zajem veřejnosti o narodne-vychovne otazky. Ref. Ot. Skypala.

Vsi predavatelji so prav častno izvršili svoje naloge in naravnost občudovali smo to vztrajnost in pazljivost kakor tudi razboritost češkega učiteljstva, ki je v natlačeno polnih dvoranah vztrajalo od 3. ure popoldne do pol 7. ure zvečer. Ni nastala brez prave podlage znana prislovica: Žilav je češki narod! — In narodu, ki ima tako žilavo učiteljstvo, je pač prisojeno igrati glavno ulogo med ostalimi slovanskimi narodi.

Slavnostna predstava „Prodane neveste“ v Narodnem gledališču na čast slovanskemu učiteljstvu.

Dostojno in pravično opisati te predstave nikakor ne moremo, zakaj tako predstavo se more le uživati s pravim užitkom menda edino le na klasičnih tleh tako muzikalično izobraženega naroda kakor je češki. — Vstopnice za ta slavnostni večer so bile že razprodane v nedeljo 9. avgusta, a kdor je dobil kako vstopnico v ponedeljek, dne 10. avgusta, jo je dobil pač le s posredovanjem nadvse ljubeznivega češkega učiteljstva.

„Narodni divadlo“ — po tem vzorcu je menda zidano tudi ljubljansko slovensko gledališče — je pač zidano po najstrožjih zahtevah muzikaličnih postav, zakaj najtišji pianissimo se čuje v zadnjem prostoru najvišje galerije tako razločno kakor v fotelu prve vrste.

In kako se mora uživati godbo, nas je izredno dobro poučil obisk te predstave. Želeli bi, da pohite samo le k eni slični predstavi vsi oni obiskovalci ljubljanskega gledališča, ki menijo, da je kaka gledališka predstava uprizorjena zaradi njih in zaradi njih obleke in frizur. Točno ob 7. uri se je gledališče zaprlo, in ko je dirigent Fr. Picka dal znamenje s svojo taktirko, da je on tu, je občinstvo v pravem pomenu besede — umrlo za ta svet. Pozabilo je dihati. In prepričani smo, da bi čuli muho brenčati, ko bi bila le katera v gledišču. Vse oči so bile obrnjene v dirigenta in godce, ki so vsak posamezen zase umetnik. In ta dirigent! Živa godba menda mu obvladuje vsaka mišica drug glas.

Pred predstavo je govoril za ta večer nalašč sestavljeni prolog k „Prvnimů sjezdu slovanskeho učiteljstva“ tovariš Bohdan Skála, ki ga je spesnil Jan Rokyta in ki se nahaja v „slavnostnem listu“, izdanem za te dneve in o katerem prinesemo še posebno poročilo.

O predstavi sami ne pišemo strokovne kritike, zakaj vobče je bilo mnenje tistega večera in drugega dne, da je bila predstava nekaj popolnega, ki je zadovoljila tudi najstrožjega kritika; in slično je bilo mnenje mnogih časopisov, ki smo jih pregledali.

Češki narod se pač lahko kosa s svojimi predstavami v „Narodnem divadlu“ z vsako predstavo nemških dunajskih gledališč in to dejstvo je menda glavni vzrok, zakaj rohné dunajski nacionalci tako proti češkim predstavam na Dunaju.

* * *

V torek, dne 11. avgusta, so nadaljevale vse tri sekcije svoja predavanja, in sicer od 8. do 11. ure dopoldne, a ob 11. uri je bil glavni zbor „Češke učiteljske zveze“, kjer so se sprejeli soglasno, oziroma z malimi spremembami predlagani predlogi glavnih referentov.

* * *

Popoldne ob pol 3. uri smo poleteli skupno v razstavo. Bilo nas je nad 1500 in to zgolj učiteljstvo. Pogled na to pestro množico je bil kaj slikovit, zakaj opazil si tu mnogo narodnih noš raznih slovanskih narodov, posebno krasne so bile noše slovaških učiteljic in učiteljev. Škoda, da smo Slovenci popolnoma pozabili svoje noše, a upajmo, da popravimo to leta 1910, ko poletimo med brate Poljake. Takrat bodi naša deviza: V narodnih nošah.

Pri glavnem vhodu nas je iskreno pozdravil predsednik ces. svetnik L. Bondy, da nam ta razstava nudi nekaj malega neznatnega, ker je razstava le bolj lokalnega pomena, a upa, da obiščemo matičko Prago tudi takrat, ko napravi ves češki narod svojo razstavo.

Toplo se mu je zahvalil za ta nagovor predsednik Zveze čeških učiteljskih društev, deželni poslanec in učitelj J. Černy, poudarjaje, da hočemo ponesti domov zavest, da bomo delovali po onih gospodarskih in socialnih načrtih, ki se jih tu ogledamo — med narodom, za večji njegov procvit.

O razstavi objavimo prilično nekaj podrobnejih črtic, zakaj obširneje opisavati razstave ne moremo, ker nam ne dopušča skromno odmerjen prostor. (Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra: **K 160.792·60.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Proti nameščanju nemških učiteljev na goriških srednjih šolah.

Interpelacija deželnega poslanca A. Gabrščka in tovarišev v goriškem deželnem zboru na Nj. Vzvišenost gospoda ministra za uk in bogočastje.

Odkar ima poknežena grofovina Goriška in Gradiška deželni zbor, so se oglašali zastopniki obeh narodnostih s protesti proti srednjim šolam v nemškem jeziku, ki nam je tuj in nima v naši deželi domovne pravice. Od l. 1863. do današnjih dni je bilo že nešteto sklepov deželnega zbora, ki so pozivljali visoko c. kr. vlado, naj uredi srednje šole po željah in potrebah ljudstva, ki so mu namenjene. Toda vse avstrijske vlade so žaljivo prezirale dosedanje sklepe in resolucije našega deželnega zbora, in šole so ostale nemške.

Toda c. kr. učna uprava je dokazovala ves čas še na posebne načine, da naravnost sovražno nasprotuje željam in potrebam ljudstva naše dežele.

Težave, ki jih napravlja pouk v tujem nemškem jeziku, pomnožuje učna uprava z nemškimi profesorji, ki jih samovoljno vsiljuje na naše srednje šole. Namesto profesorjev, ki poznavajo deželo in umejo šege, navade in dušo obeh narodov v deželi, namesto učiteljev, ki bi šli slovenski in italijanski mladini na roko na pouku tolikih predmetov v tujem jeziku, nam pošilja trde Nemce, ki ne umejo nobenega deželnega jezika in po navadi govore celo neumljiva nemška narečja. Ti so potem najusodnejši zatiralci naše mladine.

Ali kar še povečuje sovražno samovoljo c. kr. osrednje učne uprave, je dejstvo, da pošilja v našo deželo učitelje, ravnatelje in nadzornike samovoljno brez razpisa, brez zakonitega pretresanja in predlogov od strani c. kr. deželnega šolskega sveta, ki ima po zakonu vendar prvo skrb za šolstvo v deželi in je dolžnost c. kr. učne uprave, da upošteva predloge c. kr. deželnega šolskega sveta, ta pa želje in potrebe ljudstva, ki jih pozna bolje nego osrednja učna uprava.

V zadnjih dneh je c. kr. učna uprava zopet grešila proti c. kr. deželnemu šolskemu svetu, proti dostojanstvu cesarskega namestnika, proti željam in potrebam ljudstva.

Tako je poslala na goriško realko nekega dr. Binderja, ne da je bila razpisana ta služba in ne da je podal kak predlog naš deželni šolski svet. Dr. Binder je bil prej stotnik na kadetski šoli v Pragi in došel je v Gorico edino po samovoljni odredbi osrednje učne uprave.

Na goriško gimnazijo je došel neki dr. Kreisel kot provizoričen učitelj. Da taki provizoričnosti sledi definitivnost, je stara praksa učne uprave, ko hoče svojim ljubljencem preskrbeti službe v tujih deželah, kjer sicer ničesar iskati nimajo in kjer krivično izpodrivajo domačine. — Dr. Kreisel je nadomestil dr. Gustava Hemetsbergerja, o katerem se širi govorica, da ga je učna uprava le zaraditega odpoklicala za nekaj časa iz Gorice, da bi nam ga pozneje vrinila za ravnatelja, češ, on je že toliko in toliko časa služboval na goriški gimnaziji. — Tudi ta dr. Kreisel je došel v Gorico brez vednosti c. kr. šolskega sveta.

Istotako je c. kr. učna uprava žaljivo prezrla c. kr. deželni šolski svet z začasno namestitvijo ravnatelja dr. Gniersa iz Pulja na realko v Gorici. Ta služba tudi ni bila razpisana in je torej bila odvzeta mnogim sposobnim profesorjem možnost, da bi kompetovali na to mesto, do katerega imajo veliko več pravice in imajo tudi več sposobnosti nego 35 let mladi dr. Gniers.

In istotako se raznaša novica, da je c. kr. osrednja učna uprava samovoljno določila za c. kr. nadzornika na srednjih šolah prof. Streinza, ki je ostal prebivalstvu na Goriškem obeh narodnosti v najžalostnejšem spominu od takrat, ko je bil tu krut zatiralec naše mladine. Nešteto uničenih eksistenc proklinja njegov spomin. In tega moža naj c. kr. osrednja učna uprava vsili za nadzornika v deželo, kjer nemščina niti deželni jezik ni?!

Opuščamo za to priliko podrobnejšo sliko naših srednjih šol in odložimo na poznejšo dobo razpravo in sklepanje o preosnovi vseh naših srednjih šol, učiteljišča in vadnic ter odločno zahtevamo od Nj. Vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje v najkrajšem času jasen in točen odgovor na ta-le vprašanja:

1. Kako more Vaša Vzvišenost opravičiti samovoljno imenovanje dr. Binderja profesorjem na realki, dr. Kreisela začasnim učiteljem na gimnaziji, dr. Gniersa začasnim ravnateljem na realki, namerovano imenovanje prof. Streinza za c. kr. nadzornika za srednje šole, in to brez razpisa, brez predlogov c. kr. deželnega šolskega sveta, brez upoštevanja dejstva, da v naši deželi nemščina niti deželni jezik ni in da so srednje šole namenjene le slovenski in italijanski mladini?

2. Ali hoče Vaša Vzvišenost takoj popraviti kričečo krivico, storjeno z opisano samovoljnostjo, ter odpoklicati imenovane gospode iz naše dežele?

3. Ali hoče Vaša Vzvišenost zanaprej vsako službo pravilno razpisati, počakati predloge c, kr. deželnega šolskega sveta ter na to imenovati na naše srednje šole le take učitelje, ravnatelje in nadzornike, ki so povsem vešči deželnih jezikov, davši prednost domačinom ali sorojakom?

V Gorici, dne 23. septembra 1908.

Vsem krajnim šolskim svetom na Spodnjem Štajerskem.

Izvršujoč sejin sklep krajnega šolskega sveta na Gorici z dne 17. septembra 1908 se z ozirom na sirove napade Nemcev na Slovence v Ptuju dne 13. sept. 1908 ter s posebnim ozirom na to, da so bili napadeni družbeniki, oziroma škupščinarji slovenske šolske družbe sv. Cirila in Metoda, javno razglaša, da se čutijo udje imenovanega krajnega šolskega sveta kot korporacija in del slovenskega naroda do dna duše užaljene ter protestirajo ogorčeno zoper divje početje Nemcev.

Na nezaslišano javno zasramovanje, zaničevanje, telesno in gmotno poškodovanje Slovencev zahteva naša užaljena zavednost za svoje napadene brate in sestre primernega zadoščenja. V dosego tega namena prosi podpisani krajni šolski svet vse krajne šolske svete po Sp. Štajerskem sledeče:

1. Vsi krajni šolski sveti po Sp. Štajerskem naj odslej naprej naročajo za sebe in svoja šolska vodstva vse tiskovine, knjige in uradne potrebščine le pri slovenskih tvrdkah. Osobito se naj blagovolijo krajni šolski sveti ptujskega, ormoškega, ljutomerskega in gornjeradgonskega okraja ozirati na slovenskega trgovca s tiskovinami in papirjem g. Peteršiča v Ptuju.

2. Z ozirom na obžalovanja vredno dejstvo, da c. kr. okrajno glavavstvo v Ptuju ni hotelo na intervencijo drž. poslancev dr. Ploja in Robleka odrediti orožnikov v obrambo trpinčenih Slovencev in ker niso c. kr. državne oblasti storile nikakršnega koraka v varstvo in obrambo Slovencev, naj odslej naprej vračajo vsi krajni šolski sveti v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867., drž. zak. štev. 142, okrajnim šolskim svetom vsako pismo, ki nima zunaj na ovitku slovenskega naslova in drugih slovenskih napisov, istotako vsako samonemško tiskovino in nemške dopise tako dolgo, dokler ti uradi ne ustrežejo v vsem obsegu zakoniti ravnopravnosti slovenskega jezika.

V smislu razsodbe državnega sodišča z dne 3. jul. 1906, štev. 264, imajo vse tuzemske korporacije in društva, torej tudi krajni šolski sveti pravico zahtevati, naj jim državni in deželni uradi ter oblastnije sploh izvršujejo jezikovno ravnopravnost, ki je slovenskemu narodu s členom XIX. prej omenjenega zakona zagotovljena.

Ako se temu upirajo, smo upravičeni in dolžni, jih k temu z odporom prisiliti.

3. Vsi udje krajnih šolskih svetov naj blagovolijo darovati družbi sv. Cirila in Metoda primerne zneske ter naj otvorijo v ta namen zbirko pri svojih sosedih, prijateljih in znancih. Zbirke se naj priobčujejo po časopisih.

Tako se naj iz nemških napadov spleta za Nemce korobač in bič, a za nas venec zavednosti, da bodo spoznali, da je Slovenec ravnopraven in zaveden državljan!

Za vsako našo razžaljenje si iščimo častnega zadoščenja.

Krajni šolski svet v Gorici, dne 17. septembra 1908.

Načelnik: Josip Praznik.

Narodni grehi.

Stari Germani so častili bogove pod hrasti, Slovani pa pod lipami. Menda prihaja odtod, da smo Slovani mehki kakor lipov les. Osobito Slovenci se zavedamo šele tedaj, ko nam da nasprotnik po glavi. Ko pa se glava zaceli, smo pa zopet — lipov les.

Žal, da je tudi med učiteljstvom dobiti takega lipovega lesa. To so tisti, ki jim je vsaka stvar malenkost. Za danes omenjam na kratko tri malenkosti:

1. Šolski zvezki tujih firm. Ko je pred nekaj leti slovanski umetnik — goslar K. — hotel prirediti v Lincu koncert, mu tega Nemci niti pustili niso. Moral je pobrati „šila in kopita“ pa oditi. Kranjski slovenski učitelji pa pošiljamo denar za zvezke v Linc, ker nimamo — domačega blaga!?

2. Nemški, oziroma latinski alfabet za žen. roč. dela. Kako lepo pristuje slovenski učiteljici, ko poučuje zaznamovanje žen. roč. del po tujem alfabetu! X, Y, W; kako so lepi in pa — praktični! Priredila, založila in izdala gospa Milena Kiferle (rodom Hrvatica), uč. žen. roč. del v Medvodah, „Slovensko abecedo“ za znamovanje. Koliko učiteljic pa je — zlasti na Kranjskem — ki se za to domače podjetje ne brigajo, bi znala morda povedati g. založnica!

3. Malomarnost v govorjenju. Kako radi nekateri rabijo kake nemške citate! In kako to drži! — Potem pa v šoli tisti ljubi „ja“ ali celo „jóó“!

Povejmo mladini, koliko Slovanov-bratov imamo, in skoro vsi rabijo besedico „da“. Ako

jo rabimo tudi mi, bodo jo tudi otroci s ponosom rabili. S tem več koristimo, kakor če na veselicah kličemo „živio“, pri tem pa tolčemo „Kranjca“ po glavi.

Navedel sem tri malenkosti, ki pa nam ne smejo biti malenkosti. Narodna organizacija ne sme trpeti malenkosti!

Dogodki zadnjih dni v srcu Slovenije nam govore marsikaj.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Jubilejska samopomoč.“ Še 64 članov se ni odzvalo za slučaj smrti tovariša Abrama. Prosim, da izplnijo svojo dolžnost in vpošljejo še poleg tega za slučaj smrti g. Božič torej 4 K 10 h. Drugi. ki so za slučaj Abram že vplačali, so dobili položnice, da vplačajo 2 K 10 h za zadnji slučaj g. Božič. Katerim nisem poslal položnice, imajo že vse plačano.

Ig, 1. oktobra 1908.

Franc Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Kranjsko.

Učiteljski krožek Št. Vid pri Ljubljani ima svoj prvi letošnji sestanek 8. oktobra ob 2. uri popoldne na Šmarni gori. Prijatelji našega stanu: dobro došli! Na snidenje!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo dne 11. oktobra t. l., ob pol 11. uri dopoldne na Vidmu po sledečem vzporedu: 1. zapisnik; 2. društvene zadeve in razni nasveti; 3. poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“; 4. predavanje; 5. iz šolske prakse.

Pobirala se bo tudi udnina za Slov. Šolsko Matico.

Ker je to zborovanje letos zadnje, se nadeja odbor polnoštevilne udeležbe. Odbor.

Srednješolski vestnik.

** **V prvi razred mestne realke v Idriji** je letos nanovo vstopilo 57 učencev, sedmi razred šteje 25 učencev, vseh učencev je s pripravljalnim razredom vred 318.

** **Koprsko učiteljišče.** Dosedanji ravnatelj Bežek je obolel in se zdravi že par mesecev v zavodu za umobolne v Sv. Danielu pri Vidmu. Govori se, da bo ravnateljem koprskega učiteljišča imenovan okrajni šolski nadzornik Finžgar.

** **Hrvaška gimnazija v Pazinu.** V prvi razred hrvaške gimnazije v Pazinu se je letos vpisalo 46 učencev, od teh 5 deklic.

** **Protest** na namestništvo v Trstu so vložili istrski Hrvati proti temu, da je deželni odbor dovolil za italijansko zasebno gimnazijo v Pulju 15.000 K.

** **Italijanski gimnaziji** v Pulju vlada ne bo priznala pravico javnosti, tako gre glas po italijanskih listih. Italijani so zaraditega seveda razljučeni zlasti, ker je Beck obljubil gimnaziji javnost podeliti nekako kot odškodnino za podržavljenje puljske policije in druge posebne odredbe za imenovano mesto. Sicer pa ui verjeti, da bi vlada vztrajala pri nameri, gimnaziji javnosti ne podeliti.

** **Dopust** je v svrho dovršitve slovenskih učnih knjig dovoljen gimnazijskemu profesorju Reisnerju v Novem mestu za 1908/09, dr. Gregor Pečjak, veroučitelj na 2. gimnaziji v Ljubljani pa bo l. 1908/09. imel vsak teden samo 10 ur pouka. Profesorju Alfonzu Pavlinu pa je dovoljen dopust za prvi semester 1908/09, in sicer zaradi bolezni, Tudi ravnatelj Fr. Wisthaler v Ljubljani je dobil dopust za to šolsko leto. Kand. prof. Adolf Robida je imenovan za suplenta na gimnazijo v Kranju.

** **Naučno ministrstvo** je dovolilo šele sedaj, da se na kranjskih gimnazijah — izvzemši kočevsko in nemško v Ljubljani — poučuje grščina v tretjem in verouk v petem razredu v slovenskem jeziku.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Štev. 9. letošnjega letnika objavlja to-le vsebino: 1. Avguštin Požegar: Telesni siločut in njegova higiena. — 2. Otilija Feigel: Prosto spisje. — 3. Miro Šijanec: Tolstoj. — 4. Janko Polák: O podrobnem učnem načrtu. — 5. Eliza Kukovec: Vsestranska obravnava številnega obsega 1 do 10. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Kronika. — Toplo priporočamo!

Politiški pregled.

* **Deželni zbori.** V štajerskem deželnem zboru je bil 26. pret. m. predložen računski zaključek za 1907, ki kaže, da je imela dežela v minulem letu skupno 28,516.898 K 55 vin. izdatkov, ki so bili pokriti s 50 in 55% dokladami z davkom na pivo (v znesku 2,735.253 K), z 10 % dokladami na vžitnine v znesku 270 tisoč, z drž. prispevkom od osebnega doh. davka v znesku 184 tisoč in davka na žganje z 970 tisoč, — Končni deficit je znašal 1,085.007 K. Južna železnica hoče povišati zopet svoje tarife. Posl. Wellenhof upa, da vlada ne bo potrdila tega povišanja. Soc. demokrat Schacherl zahteva, naj vlada zapreči, da bi se to zgodilo. — Posl. Resel zahteva, naj se premeni deželni red tako, da bo deželni zbor moral vsako leto vsaj 10 tednov zborovati, da reši najnujneša vprašanja, tikajoča se deželnega gospodarstva. — V goriškem deželnem zboru je prišlo do čudnega seskupljenja strank: Združili so se Faiduttijevi furlanski klerikalci s slovenskimi liberalci in slovenski klerikalci z italijanskimi liberalci. Skupina Faidutti-Gabršček stoji proti skupini Pajer-Gregorčič ter je v vprašanju o sestavi verifikacijskega odseka že priborila svojo prvo zmago. Zdi se pa, da bo ta tudi zadnja, zakaj skupina Pajer-Gregorčič je na to zapustila dvorano in s tem onemogočila nadaljno razpravo. Ta skupina je tudi začela tehniško obstrukcijo. — Nemški radikalci delajo v češkem deželnem zboru obstrukcijo. Dne 25. pret. m. so začeli obstruirati, ker ni med 4 aktuarji deželnega zbora nobenega Nemca. Konštatirati treba, da so bili oni 4 aktuarji (Čehi) imenovani v soglasju z nemškimi deželnimi odborniki. Wolf, Iro in drugovi so torej ta izgovor kar iz trte izvili. Dne 26. pret. m. so začeli obstrukcijo še bolj lahkomiselno. Očitali so deželnemu maršalu knezu Lobkowiczu, da je proti poslovniku odrekel posl. Irotu besedo. Najbolj jasno karakterizuje postopanje teh nemških radikalcev dejstvo, da je morala biti izvoljena posebna komisija dveh čeških in dveh nemših poslancev v obrambo predsedništva, ki somu nemški obstrukcionisti hoteli na vsak način onemogočiti poslovanje. Nemški poslanci so peli v češkem deželnem zboru „Die Wacht am Rhein“, kar je praško prebivalstvo neizmerno razburilo. Vsi ti škandali imajo pa očividno samo ta namen, prisiliti vlado, da zaključi zasedanje deželnega zbora in tako prepreči volilno reformo. Gospoda e reakcionarna in se boji vsake reforme, zato se dela radikalno. Ministrski predsednik Beck je povabil češke in nemške poslance na Dunaj na posvetovanje in hoče posredovati med njimi, da bi se pogodili in omogočili nadaljno zasedanje dež. zbora. Češki poslanci so izjavili, da ne gredo na Dunaj, ker se nimajo o čem posvetovati. Nemci so šli in so polni upanja, da se bode vlada uklonila njih terorizmu.

* **Ministrska kriza**? Dne 26. pret. m. bi se bil moral vršiti ministrski svet. Ko pa je ministrski predsednik baron Beck prišel iz Pešte na Dunaj, je odpovedal posvet, v katerem bi prišli v razgovor znani izgredi na Češkem, v Ptuju in Ljubljani. Iz tega sklepajo, da se maje koalicijsko ministrstvo. Baron Beck hoče prej pomiriti duhove, da prepreči mogočo krizo zaradi nasprotnih si mnenj in zahtev posameznih ministrov. Baron Beck tudi v najbolj kritičnem trenutku ne obupa. Posvetovati se hoče z voditelji strank, da reši zamotano situacijo. Že se je pogajal s Pradejem in Praškom. Baron Beck namerava poklicati na Dunaj tudi nekatere poslance s Kranjskega, Koroškega in Štajerskega. Položaj je res kritičen. Nemški poslanci s Češkega odločno zahtevajo, da vlada zaključi deželni zbor zaradi zadnjih dogodkov. Češki poslanci se upirajo tej zahtevi ter prete, da odstopita oba češka ministra. Mogoče pa je tudi, da odstopi samo nemški minister Prade, ki ga nadomesti Pacher ali dr. Rotter. Če se hitro ne poleže vihar, se bodo ponavljali nemiri v drž. zboru.

* **„Arbeiterwille“ o ptujskih dogodkih.** Graški socialnodemokraški list ima iz Ptuja od svojega poročevalca, ki je vse dogodke sam videl, ta-le dopis: „Nemški kulturtregerji so napravili že v soboto predigro s tem, da so pred Narodnim domom rjuli in piskali, okna razbijali in slovenske hiše ometavali z blatom. V nedeljo, ki je bila za Ptuj „veliki nemški dan“, so ubijali Slovencem svojo kulturo s palicami v glavo. Župan Ornig je poklical svojim šest stražnikom na pomoč 26 nemških stražnikov iz Maribora, Celja, Celovca in Beljaka, da bi odstranil žandarsko pomoč. Na postaji in po poti v mesto je bilo vsako trenotje bolj nevarno. Vsa nemška mladina je bila preskrbljena s piščalkami, dorasli Nemci pa so imeli vesel dan. Mirno so mogli mlatiti slovenske hrbte, metati jajca in kamenje, polijati Slovenke s črnilom, tuliti „Heil“, „Ubijte te slovenske pse“ in podobne besede. Ptujski Nemci so imeli zagotovljeno večino, ker jim je prišlo na pomoč mnogo preizkušenih nemških sil iz Maribora, Celja, da celo iz Gradca. Slovenci, ki so bili v manjšini, so si hitro poiskali zavetja v Narodnem domu. Če je kak Slovenec kaj rekel proti psovkam, ga je brž zaprla policija. Nemcev se policija ni dotaknila. Ko so se Nemci vsuli na kakega Slovenca, je policija malo počakala, da je bil Slovenec dobro tepen, da ne bi Nemcem kazila veselja. Znano je, kako je neki obrtnik, ki ga podpira nemški šulferajn, mlatil z volovsko žilo Slovence po glavi in kako je drugi znani Nemec iz Maribora strgal Slovencu klobuk in društveni znak in se je potem s svojim plenom bahal pred „nemškimi brati“. Nemci so bili tako navdušeni zavoljo svojih uspehov, da so namlatili tudi nekaj svojih ljudi, ki so jih pomotoma imeli za Slovence.“

* **Državna konferenca socialne demokracije.** Z Dunaja poročajo: Na državni konferenci socialne demokracije se je razpravljalo tudi o narodnih sporih v Avstriji. Konferenca je brez debate sprejela resolucijo, v kateri protestira proti preganjanju narodnih manjšin in zahteva varstvo za vse narodne manjšine. Nadalje je konferenca energično protestirala proti postopanju oborožene sile povodom demonstracij v Ljubljani. Nadalje pozivlja delavce vseh dežel in narodov, naj z vsemi močmi nadaljujejo boj za splošno, enako in direktno volilno pravico za deželne zbore in občine in si tako pridobi politiško enakopravnost.

* **Davčni predlogi državnega zbora.** V parlamentu se bo na jesen razpravljalo o celem kompleksu važnih davčnih načrtov. Že sredi oktobra se bo posvetoval davčni odsek o reformi hišnega davka, proti kateri so interesenti že zavzeli stališče. S to reformo se nalagajo deželam žrtve zlasti s tem, da se bodo morale pri novih stavbah za dobo šestih let odreči vsaki dokladi, nadalje s tem, ker bo davčni tarif znižan, bo hkratu znižan tudi temelj za odmero deželnih doklad. Zato bo brzkone obenem sklicana nova enketa, na kateri se bo razpravljalo o saniranju deželnih financ, kar stoji v ozki zvezi z zvišanjem davka na žganje. Kakor znano, ni bilo mogoče v minolem zasedanju izvesti tega povišanja. Poleg tega se bo posvetovalo o finančnem načrtu direktnih osebnih davkov.

* **O načrtu novega brambnega zakona** pripoveduje „Budapesti Hirlap“ nekatere posameznosti. Po novem načrtu se uvede 2letna vojaška služba za vso armado, izvzemši kavalerijo in artilerijo. Rekrutni kontingent se zviša na 160.000 mož; nastavi se več podčastnikov, ki bodo službovali čez predpisano službeno dobo. Rekrutni kontingent pri domobrancih se zviša na 214.000 mož, da bo torej domobranstvo v miru štelo 420.000 mož. Nadomestna rezerva se odpravi in se nadomesti z „ljudsko brambo.“

* **Pravil vseslovanske časnikarske zveze** avstrijsko ministrstvo za notranje stvari ni odobrilo. — Pravila more zavrniti vsaka vlada. To ne stane drugega nego potezo s peresom. Ali kaj je doseženo s tem? Mari avstrijska birokracija res tako malo umeva duha časov, da si domneva, da je s takim zbadanem z iglo zagradila pot idejam, v katerih službo so se stavili naši novinarji?! Avstrijski sistem naj postane enkrat pravičen in modern, pa se mu ne bo bati nobenih časnikarskih organizacij. Ideje pa pojdejo svojo zmagovalno pot dalje tudi preko avstrijske birokracije. Ako krmilarji naše države menijo, da bi se dogodki razvijali z njim, pa se bodo proti njim. Ali hočejo, da se nad njimi zopet maščuje stari greh, da jim vsako pametno spoznanje prihaja — prepozno?! Previdne in razsodne vlade ne delajo tako. Vladati se pravi predvidati. Predvidna vlada skuša dajati dogodkom smer, ker drugače jo dogodki prehitevajo! Avstrijska vlada se jako moti, ako meni, da more z veksacijami preprečiti evolucijo v slovanskem časnikarstvu.

* **Volilni boj v Dalmaciji.** Dne 21. pret. m. se je v Spljetu vršila seja stranke prava, katere so se udeležili Prodan, dr. Drinković, dr. Škorce, dr. Marinković itd. Sklenili so vstopiti v volilni boj na vsi črti. Lista kandidatov se sestavi šele, ko se zaslišijo želje lokalnih organizacij. — Možnost kompromisa bo odvisna (kakor poroča „Velebit“) od posameznih oseb in od okolščin.

* **Grof Bobrinski**, poslanec ruske dume in znani govornik na praški vseslovanski konferenci, je obiskal Trst. Poučil se je natančno o narodnih in gospodarskih razmerah tamošnjih Slovencev.

* **Neodvisnost Bolgarske.** Iz Berlina javljajo: V tukajšnjih dobro obveščenih krogih se smatra, da se Bolgarija v kratkem proglasi kraljestvom. Tak korak ne bi v javnem mnenju — vzlic tesnemu prijateljstvu Nemčije za Turčijo — našel neugodne sodbe.

* **Zveza katoliških modernistov.** V Fuldi na Nemškem se je ustanovila prva mednarodna zveza katoliških modernistov, v prvi vrsti duhovnikov. Doslej je že 230 članov duhovnikov. Vodstvo je izročeno svetnjakom, da se duhovniki na ta način izognejo proganjanjem.

* **Ogrsko.** Ogrski parlament zopet zboruje. Predsednik ministrstva Wekerle je predložil državni proračun, ki kaže 1.555,777.976 kron dohodkov in 1.555,729.907 kron troškov, torej 48.069 K prebitka. Skupni izdatki so povišani za 2,100.000 K. — V četrtek 24. pret. m. je minilo 40 let, kar je bila sklenjena nesrečna ogrsko-hrvaška nagodba. In ako uvažujemo sedanje dogodke pod vlado nasilnika Raucha, moramo reči: žalosten jubilej! — Slovaška narodnostna stranka je priredila v 15 krajih ljudske shode, na katerih se je protestiralo proti pluralni volilni pravici. — Iz Strassburga javljajo: Glavna skupščina luteranskega društva za podpiranje nemštva „Gustav Adolf“ je priznala nemški občini Kerest na Ogrskem dar 22.586 mark, a prezrla je prošnje neke občine v Braziliji in neke druge na Vestfalskem. — Socialnodemokraški list „Nepszava“ je priobčil podatke iz načrta volilne reforme, ki ga minister za notranje stvari grof Andrassy predloži poslanski zbornici. Ogrski brz. biro je k temu zvedel sledeče: V statističnem osrednjem uradu izdelujejo po ukazu ministra za notranje stvari celo vrsto raznih statističnih izkazov, ki so v zvezi z deli glede načrta volilne reforme. Neki izkaz, ki ga statistični urad sploh ni predložil ministru za notranje stvari, je prišel v roke lista „Nepszava“ in na temelju teh podatkov je ta list spisal omenjeni članek. V tej stvari se je uvedla preiskava. — Kakor poročajo iz Budimpešte, bo madjarska ljudska stranka odločno proti pluralni volilni pravici. Ljudska stranka namerava celo sodelovati v borbi, ki jo zaprične opozicija proti reformi. Ljudska stranka postopa v teh stvareh povsem sporazumno z avstrijskimi kršč. socialnimi krogi. Ako se ljudska stranka zares pridruži opoziciji, tedaj bi bil omajan ne le položaj v večini, ampak tudi položaj vlade tem bolj, ako se uresničijo vesti, da se postavi na dnevni red vprašanje rekrutnega kontingenta.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Učiteljstvo postojinskega okraja namesto venca na grob tovarišu Ludoviku Kranjcu **25 K**; doslej darovanih **3529·85 K.** Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Omizje v gostilni g. Fortune na Vodovodni cesti v Ljubljani **15 K** z željo: „Slovenci, prihitite v Prago! Povspnimo se navzgor, a ne hodimo navzdol! Sežansko učiteljsko društvo, 4. rok pokroviteljine **50 K**; gdč. Olga Jenkova v Litiji nabrala **7 K**; gospodje dijaki-diletantje del dobička v Mengšu **5 K**; cvet inteligence iz Kostanjevice na izletu v Sv. Križ **14 K** za par „ceglov“; Učiteljski kvartet pod Semiško šolo v družbi dražestnih gospic M. zložili **6 K.** Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Tomo Bitenc iz Dragatuša. Hvala!

Besedilo k E. Adamovičevi spevoigri „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ za učence se dobiva v Učiteljski tiskarni po 10 h knjižica. Tovariši, sezite po njej!

Vsaka šola naj si naroči za lokalno učiteljsko knjižico vsaj po en izvod E. Adamičeve spevoigre „Slava cesarju Francu Jožefu I.!“ Tako tudi vsaka okrajna učiteljska knjižnica. Cena knjigi je 5 K. Naroča se v Učiteljski tiskarni. Čisti dobiček je namenjen „Učiteljskemu konviktu“.

V Kočevju napadeni in pobiti slovenski otroci. Dečka železniškega uradnika v Kočevju so šolski tovariši pobili s kamenjem. Napadeni so bili tudi drugi otroci. Taka kultura se vceplja v mlada srca Kočevarjev. Istemu uradniku so napisali na kuhinjska vrata: Nieder mit den krainerischen Schweinen.

Družba sv. Cirila in Metoda ima poleg Bleiweis-Vodnikovih, Polakovih tudi nekaj Jurčičevih razglednic v zalogi Te razglednice so se izdale prvotno v korist ženski šentpetrski podružnici. — Rodoljubi, segajte prídno po družbinih razglednicah!

Učiteljska imenovanja na Štajerskem. Deželni šolski svet je imenoval nadučiteljem pri Sv. Duhu v Halozah def. učitelja v Majšperku Franca Šegulo, v Studenicah def. učitelja v Spodnji Poljskavi J. Kokla, v Selah pri Ptuju def. učitelja pri Sv. Barbari v Halozah Rud. Kocmuta in na Ptujski gori def. učitelja v Dobrni Leop. Čulka. — Definittvno so nastavljeni: v Dramljah Tereza Čvar, pri Sv. Križu na M. p. Karel Mavrič, v Selah gospa Kocmut-Kranjc. Prestavljen je Železnik od Sv. Benčesla k Št. Jurju v Slov. gor.

Družba sv. Cirila in Metoda je izdala v oslavo jubilejnega leta dve mladinski knjigi: „Naš cesar Fran Josip I.“ (cena 40 v) in „Franc Jožef I.“ (cena 30 v). Priporočamo jo vsem šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom, da si ju nabavijo ter razdele med otroke. Čisti znesek pripade družbi, knjiga sama pa je zelo primerna jubilejnemu letu. Naročila je oglasiti družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, katerim se bode zastonj prilagala knjiga „Andrej baron Čehovin“, slavni slovenski junak.

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslala „Češka akcijska pivovarna“ v Čeških Budjejovicih K 1 9 2.6 0 kot provizijo za 963 hl piva, razprodanega na Kranjskem od 1. junija do 23. septembra 1908. Gotovo lep znesek za tako kratko dobo. Slovenci sami pa morejo ta znesek podesetoriti s tem, da naročajo izključno le pivo omenjene pivovarne. Le žal, da se mnogo toči „Meščansko budjejoviško pivo“, katerega glavna zaloga pri nas je v Sp. Šiški. To pivo prihaja od meščanske pivovarne, ki je najhujša nasprotnica Čehov v Budjejovicih, ki podpira „Schulverein“ in absolutistično postopa napram češkim uslužbencem. Započeta gospodarska emancipacija pri nas naj se pospešuje i s tem, da se naroča akcijsko pivo, saj se s tem podpira našo družbo, na-

sprotno z meščanskim pivom „Schulverein“. Kdorkoli pije to pivo, naj si zapomni, da je pospeševal germaniziranje naše mladine. Upamo, da se bode vbodoče točilo po vseh slovenskih gostilnah poleg domačega piva in ostalih dobroznanih narodnih čeških piv le češko budjejeviško akcijsko pivo, ki je poleg navedenih vzrokov tudi jako dobro in priznano po vsem Češkem.

Oznanilo. Deželni odbor goriški razglaša: Razpisujejo se s tem štiri deželne podpore po 400 kron za dijake z Goriškega, ki so dovršili srednje in stopili v visoke šole. — Te podpore se podeli za I. leto obiskovanja visokih šol, in se bo gledalo na to, da dobita podpori dva dijaka slovenske in dva italijanske narodnosti. Če bi manjkalo dijakov izmed ene rečenih narodnosti, se sme nakazati podpore dijakom druge narodnosti, Podpore se bodo izplačevale v štirih četrtletnih odplačilih na prošnjo deleženca, ki mora izkazati, da je vpisan v vseučiliško matrikulo in pozneje, da obiskuje učilišče. Podpore se podele kot častna posojila proti reverzu podpirancev, odnosno njihovih postavnih zastopnikov, tako da bo podpirani imel to častno posojilo povrniti deželnemu odboru brez obresti, kadar pride v primerno socialno in materialno pozicijo. Dotične prošnje se imajo podati deželnemu odboru v Gorici pismeno do 31. oktobra 1908. in naj se jim priložijo izpričevala zrelosti, uboštva in vpisa v eno izmed visokih šol. — Razpisujeta se nadalje dva deželna štipendija po 600 kron, ustanovljena od dež. zbora s sklepom z dne 10. septembra 1888 v spomin 40letnega vladarstva Nj. V. presv. cesarja Franca Jožefa I. Deležiti se morejo te ustanove dijaki, sinovi očeta, rojenega, stanujočega in pristojnega v tej grofiji, slušatelji na avstrijskem vseučilišču, na tehniki ali na višjem poljedelskem zavodu, skozi vsa leta visokošolskih študij, držeč se obstoječih postavnih predpisov. Prosilci naj podajo svoje vloge deželnemu odboru do 31. oktobra 1908 in naj jim priložijo dokazila o rodu, pristojnosti, o premoženjskih razmerah dotičnih družin, o tem, da so vpisani na kakem izmed navedenih učilišč in dosedanjem napredovanju.

Naročajte novi spodnještajerski narodni dnevnik! Pošljite izjavo „Narodni založbi“ v Celju, da se naročite na dnevnik, ki prične izhajati s 1. januarjem 1909. Odgovorite s tem na nemška nasilstva v Ptuju, Celju in Mariboru, da nam pomagate kovati novo ostro orožje proti Nemcem.

Ivan Adamič, v Ljubljani ustreljeni četrtošolec, je dejal, ko so ga umirajočega prenesli v stražnico: „Ne povejte mamici, kaj se je zgodilo, umrla bi še ona!“ Vse je jokalo. Pogled na mrtveca je bil grozen, zlasti Adamič v svoji revni obleki in zakrpanih črevljčkih izvablja tisočem solze. Tako poroča „Rdeči prapor“ od 23. pret. m.

Slovenskim visokošolcem in abiturientom! Z ozirom na izgrede zadnjih dni in na čedalje bolj rastoče ščuvanje graških nemških nacionalcev proti Slovencem priporočamo slovenskim visokošolcem, naj vzamejo vsi, ki jim le količkaj dopuščajo razmere, odhodnico iz nemških šol ter naj se vpišejo na češke visoke šole v Pragi, zlasti pa naj se ogibljejo graških visokih šol. Ni tu treba govoriti posebe o veliki moralni in duševni izgubi, ki jo trpe slovenski akademiki v tem provincialnem glavnem mestu, ki izobrazbe željnemu dijaku nikakor ne nudi tega, kar dobi v Pragi v obilni meri v znanstvenem in družabnem oziru! V mestu, kjer je narodna mržnja proti Slovencem tako razvneta kakor v Gradcu, ni mogoče misliti na mirno kulturno delo. Zato proč od Gradca tudi v tem oziru. Idite v Prago, kjer boste lahko mirno študirali in se pod vodstvom ljubečih vas bratov pripravljali za bodoči poklic v domovini, ki potrebuje dobrih vsestransko izobraženih delavcev. Slovensko občinstvo pa prosimo, naj se ob vsaki priliki spominja „Slovenskega podpornega društva“ v Pragi.

Osebne vesti na Kranjskem. Kandidatinja Leopoldina Abram je postala provizorična učiteljica v Šent Jurju pod Kumom, istotako Ivana Valenčič v Škofji Loki, Ana Bantan v Vavti vasi, Ivana Simčič in Justina Modic v Iški vasi, kamor pride tudi Viljem Mazi za provizoričnega učitelja in vodjo.

Tri paralelke na nemški šoli v štirih dneh! Iz Trsta poročajo: Doznali smo, da je ravnateljstvo c. kr. nemških državnih šol v Trstu zaradi velikega navala otrok poročalo ministrstvu o potrebi odpretja treh paralelk v isti šoli ter da je ministrstvo v štirih dneh odredilo, da se odpro zahtevane tri paralelke na omenjeni šoli. — Tu imamo zopet dokaz o dvojni meri avstrijske vlade, ko gre za Nemce in za Slovane. Tržaški Slovenci že leta in leta prosijo, da bi država sprejela tržaške slovenske šole, a vse zaman vkljub temu, da je v tržaškem mestu slovenskih šol, za šolo godnih otrok. Za nas so le hitri v osrečevanju z bajoneti in kroglami. Vlada nam vedno le obljublja in obljublja. Zopet smo že v šolskem letu in še vedno smo tam, kjer smo bili. Mnogi otroci so se vpisali v slovenske paralelke prvega razreda Ciril-Metodove šole, a šola se še ni pričela, ker vlada še do danes ni izpolnila dane obljube. — In tako so naši šolski otroci na cesti. V našem ljudstvu vre, ter bi moglo priti do resnih izbruhov narodne nevolje. — Posledice naj si pripiše vlada sama, ki ima vedno pripravljen denar za nemške državne in šulferajnske šole, za slovenske pa le prazne obljube. — Videant consules!

Gospodarski boj proti Nemcem. Kakor čitamo v „Domovini“ se sestavi v najkrajšem času v Celju odbor, ki bo organiziral in ki uredi bojkot nemških trgovcev in obrtnikov na Spod. Štajerskem. Odbor se sestavi s pomočjo trgovskih društev in zastopnikov obeh strank.

Značilno za Ptuj. „Slovencu“ poročajo iz Ptuja: Za razpisano mesto na slovenski okoliški šoli pri Ptuju so prosili med drugimi tudi trije trdonemški učitelji iz Schönererjevega volilnega okraja na nemškem Češkem. Neverjetno!

Logaško učiteljsko društvo odkrije v četrtek, dne 8. oktobra, nagrobni spomenik pokojni tovarišici gospe Ivanki Peruškovi v Starem trgu pri Ložu. Odhod iz Rakega ob 7. uri zjutraj. Odkritje je ob 10. uri na pokopališču v Podcerkvi. Pred odkritjem sv. maša. Vozovi iz Rakeka na razpolago. Tovariši, tovarišice in prijatelji pokojnice, udeležite se v obilnem številu ter izkašite pokojnici čast, ki jo je v obilni meri zaslužila. Odbor.

Šolsko zdravstvo.

Jajca so sirova ali mehko kuhana eno najizbornejših živil. Trdo kuhana so neprebavljiva, ako jih požiramo v velikih kosih; ako jih pa dobro prežvečimo, jih želodec ravno tako lahko prebavi kakor mehko kuhana. Beljak je lažje prebavljiv kot rumenjak; prvi obstoji iz 14 delov kemično čistega beljaka na 86 delov vode, poslednji iz beljaka in nekaterih tolšč. Jajce zadostuje samo, da dá mladi ptici vse v ustvarjenje njegovega telesa potrebne sestavine, pri čemer pa gre v porabo tudi veliki del jajčje lupine. Ako bi dajali otrokom pojesti z jajcem obenem tudi fino zmleto jajčjo lupino, bi jim dajali s tem jako veliko vredno jed, ki bi pospeševala zlasti rast zobovja in kosti. Sirova ali mehko kuhana jajca so za slabokrvne, bledične, rekonvalescente, doječe ženske jako priporočljiva. Takozvane „jajčje jedi“, ki se napravljajo iz jajc z malo moko in veliko masti, veljajo splošno za težko prebavljive. In so tudi, ako jih ne jemo s kruhom in ako jih dobro ne prežvečimo. Nasprotno so jedila z veliko moke, ne preveč masti, a s soljo in poprom priporočljiva in morali bi jih na deželi veliko pogosteje uživati, namesto manj redilnega, težko prebavljivega krompirja.

O jagodah so dognali zdravniki, da njih sok pospešuje prebavljanje, Trdokuhan beljak zvodeni, ako zliješ nanj jagodnega soka. Komur je predpisal zdravnik sladkorja prosto dieto, sme brez skrbi jesti jagode, ker tisto malo sladkorja, kar ga imajo v sebi, ne škoduje. Ni še povsem dognano, ali uživanje jagod res kaj pomaga zoper protin, a brez dvoma delajo jagode kri alkalično, ker so bogate na alkalnih soleh. — Mečnikov je izračunil, da se poraja v prebavljivem aparatu človekovem na dan nič manje kot 128 milijonov bakterij, od katerih je del koristen, drug del pa nevaren. On je mnenja, da je v dosego dolgega življenja potrebno, da varujemo imenovane organe kolikor se le da pred tujimi bakterijami, in našteva med jedili, ki se jih je iz tega vzroka ogibati, tudi jagode. Vsekakor je potrebno, da jagode dobro operete, preden jih jestę.

Listnica uredništva.

A. M.: Danes ni nikakor mogoče. Pa prihodnjič! — F. W.: Vemo, kako se godi: očividne protizakonitosti. Bo že drugače! Hočejo mir — pa s takimi pogoji!

Slovenci in slovenke!

Žrtvam 20 septembra 1908, tako nedolžno usmrčenim in ranjenim, se slovenski narod najlepše oddolži s tem, da prispeva v prvi vrsti za oskrbo ponesrečencev, od katerih bo marsikateri pohabljen ali vsaj zelo oslabljen zapustil bolnico, potem pa njihove rodovine, ki so podpore potrebne.

Združeni narodni odbor

se zatoraj obrača do vseh Slovencev in Slovenk, da se odzovejo temu rodoljubnemu pozivu in vsak po svoji moči v ta namen prispevajo, prav posebno pa naši denarni zavodi, občine, korporacije itd.

Kot neizbrisno znamenje naše ljubezni do onih dveh, ki sta padla 20. septembra 1908 kot svedoka smrtnega sovraštva, ki ga do nas goji naš narodni nasprotnik, obenem kot opomin k skupnemu delu za prava našega rodu in jezika, pa je tudi potrebno, da jima postavimo

SPOMENIK,

dostojen stvari, za katero sta padla. Slovenci in Slovenke! Nabirajte in prispevajte, da na ta način ovekovečimo spomin na

naša narodna mučenika!

ZDRUŽENI NARODNI ODBOR.

Prispevke, o katerih se bo polagal javen račun, sprejema za združeni narodni odbor g. **dr. Alojzij Kokalj,** odvetnik v Liubljani, sprejemajo jih pa tudi upravništva slovenskih časopisov v Ljubljani, da jih oddajo imenovanemu odboru.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 590. **Štajersko.** 169 1—1

Za politiški okraj Ljutomer, to je za šolska okraja Ljutomer in Gornja Radgona se namesti takoj služba okrajnega pomož. učitelja s plačo po II. kraj. raz. in z uradnim sedežem v Ljutomeru.

Obeh deželnih jezikov popolnoma zmožni prosilci za to službo naj vložijo svoje redno opremljene, z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje predpisanim službenim potom najdalje do 5. novembra t. l. pri predsedniku okrajnih šolskih svetov Ljutomer in Gornja Radgona v Ljutomeru.

Ljutomer, dne 28. septembra 1908.

Št. 16.

Razpis ustanove

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ razpisuje s tem dve mesti **„Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem“** v letnem znesku **80 K.**

Ustanova velja za ljudske, srednje in visoke šole, izvzemši bogoslovje, ne oziraje se na kraj, kje dotičnik stanuje.

Pravico do te ustanove imajo: **1. Učiteljske sirote po očetu in materi**; v pomanjkanju teh **2. učiteljske sirote po očetu**; v pomanjkanju teh **3. učiteljske sirote po materi**, v pomanjkanju teh **4. učiteljski otroci sploh.**

Prošnje opremljene **z zadnjima dvema šolskima izpričevaloma in ubožnim listom,** naj se pošljejo do **1. listopada t. l.** društvenemu tajniku: **Juraj Režek,** mestni učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 1. vinotoka 1908.

Odbor.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in **harmonije amerikan. sistema** prodaja in izposoja

Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“

136 **Ljubljana, Gradišče 11.** 52 12

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štambiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štambilje za datum, vsakovrstni klišeji, mo-
50 nogrami itd. itd. 52 35

Ceniki gratis in franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njiju priznano najboljši črni, medli 19 52—40

lak za šolske table.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 12—9

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji napravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno za krilo. Čujte, kaj piše gca. učiteljica Frič-ova iz Slatenic: „Jaz sem popolnoma zadovoljna; v dokaz služi to, da sem izmed **osem** kosov, ki ste mi jih poslali na izber, izbrala **sedem.**“

A glejte, kako so cenene:

1 kos	sukna za celo strapasno krilo	K	1·90
1 „	„ „ „ kuhinjsko „	„	2·—
1 „	„ „ „ vrinjo „	„	2·40
1 „	„ „ „ „ lopše „	„	3·—
1 „	„ „ „ prav lepo „	„	3·40

Naročite takoj po povzetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sàdek v Poličky, Češko. 113 26—11

Slovenci, kupujte užigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda! 122 31 18

Zalogo šolskih zvezkov

za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) **za Kranjsko** po F. Levčevim lepopisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—19

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorce na zahtevanje zastonj in franko.

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip štev. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinejših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštnino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26—14

Vljudno naznanjam, da sem popolnoma prenovil in na novo uredil

Kavarno Prešeren

na Marijinem trgu v palači Assicurazioni generali.

Razen mnogih drugih časopisov je na razpolago tudi „Učiteljski Tovariš“.

Slavnemu učiteljstvu se priporoča za obilen obisk

Karol Polajnar

146 6—4 kavarnar.

K. FLORIAN v Kranju

priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo 166 4 2

knjigarno

za dobavljenje vseh **knjig in časopisov,** kakor tudi **trgovino papirja** ter vseh **v šolsko stroko spadajočih potrebščin.**

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti štev. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 157 52—4

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9

priporočata v veliki izberi po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih.

Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«. 74 12—11

Cenovnik zastonj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga

priznano pravih švicarskih

Union-ur

31 52—40

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik **ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.**

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec

v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo nanovo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel

„Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,

restavrater.

32 12—9

Narodna knjigarna

12 52—48

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Pri nakupu oblačilnega blaga naj se ozira na narodno trgovino

ČEŠNIK & MILAVEC

v Ljubljani (pri Češniku) Lingarjeve ulice

Velika zaloga sukna in kamgarna za moške obleke

Najnovejše vrste modnega volnenega, svilnatega in perilnega blaga za dama. Velika izbera preprog, zaves, odej itd. 18 12—9

Cene nizke in strogo solidna postrežba.

P. n. učiteljstvu dam pri nakupu 5% odbitka za učiteljski konvikt.

1848

Izšla je in se **dobiva v Učiteljski tiskarni** spevoigra 133—6

Slava cesarju Francu Jožefu I.

Za šolske slavnosti priredil in Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta poklonil **Emil Adamič,** učitelj v Kamniku. Cena 52 strani obsegajoči partituri je 5 K. Po pošti 20 vin. več. **Besedilo za učence** je izšlo v posebni knjižici po 20 vin. knjižica.

1908

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovejšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez povzetja.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. *O. Bernatović.*

30 24—18

Blaž Jesenko

Ljubljana

Stari trg štev. 11

priporoča (154) 12—11

klobuke, cilindre, čepice itd.

najnovejše façone po najnižji ceni.

Stanje hranilnih vlog koncem oktobra 1907: K 22,158.277·33.

Stanje upravnega premoženja koncem oktobra 1907: K 12,746.874·08.

Pošt. hran. rač. št. 828.406. Telefon 185.

Kmetska posojilnica

ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ljubljana, Dunajska cesta 18,

v lastnem zadružnem domu

obrestuje hranilne vloge po 4½%

brez vsakega odbitka rentnega davka, ki ga plačuje posojilnica sama za vložnike. Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5¼% z 1½% amortizacijo ali pa po 5¼% brez amortizacije. Na menice po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije dolga. 12 2

144

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5

blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene **pianine, klavirje** in **harmonije** tudi **samoigralne**

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—35

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Ortopedično zdravilni zavod

v katerem se zdravi pod nadzorstvom **dr. Ivana Oražna raznovrstno skrivljenje hrbtenice, izbočen hrbet, neenake rame, neenaka ledja** itd. se nahaja

na Turjaškem trgu št. 4,

I. nadstropje.

Zavod je otvorjen tudi med počitnicami julij in avgust.

Pojasnila daje **dr. Ivan Oražen** ob svojih ordinacijskih urah od 9.—10. dopoldne in od 2.—3. popoldne **v Wolfovih ulicah št. 12.** 185 12—11

Pravkar je izšla knjiga:

POEZIJE

Doktorja Franceta Prešerna.

Ljudska izdaja. **II. natisk.**

Uredil L. PINTAR.

Cena mehko vezani knjigi K 1·—, po pošti K 1·10.
„ v platno „ „ „ 1·40, „ „ „ 1·60.

167 1—1

Kavino zrno

ta žlahtni sad, je dobil tekmovalko, ki je sicer ne bo izpodrinila, to tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, kateri naj ne bi uživali zrnate kave iz kateregasibodi vzroka, znatno olajšuje nje zdrževanje. — Kako se imenuje? — „Franckova“ ržena kava z znamko „Perlro“! Ta žitna specialiteta je toli prijetnega okusa, da bi se mogel tudi najbolj izbirčen kavopivec sprijazniti z njo; pri pokuševanju skoro ni verjeti, da se v zmletku teh krasnih, na našem domačem polju pridelanih in na poseben način praženih, rjavih zrnih ne nahaja prav nič indijske zrnate kave, toli sličen je okus zvretka.

Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čimdaljetemraje pije. — Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, ki je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi, in to je posebna prednost naše ržene kave.

Ako se primesi še eno nožno ost znanega in priljubljenega „Franckovega“ pridatka za kavo v zabojčkih ali zavojih, se dobi zvretek še polnejšega okusa in lepe zlatorjave barve. 154 5—5

Neobhodno potrebno za šolo in dom:

Nalezljive otroške bolezni v sliki in besedi.

Po dr. Trumppovem plakatu **za šolo in dom** priredil **dr. Démeter vitez Bleiweis-Trsteniški** v Ljubljani.

Cena za plakat na kartonu K 4·—.
„ „ „ „ platnu „ 5·—.

168 1—1

Dobiva se v knjigarni:

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.